

7. Кравець Є. Інформаційна безпека держави // Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 1998. – 1999. – Т. 2. – 744 с.
8. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» // Урядовий кур'єр. – 2007. – 14 лютого.
9. Про національну комісію з утвердження свободи слова та розвитку інформаційної галузі: Указ Президента України від 06 червня 2006 року, № 493/2006 // Урядовий кур'єр. – 2006. – 21 червня.
10. Про Доктрину інформаційної безпеки України: Указ Президента України від 08 липня 2009 року, № 514/2009.

ХРІДОЧКІН А. В.,
кандидат історичних наук, доцент
(Дніпропетровський гуманітарний
університет)

УДК 342.95(477)

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ КОНТРОЛЮЮЧИХ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена проблемам удосконалення адміністративно-правового статусу органів державної влади, наділених функціями контролю у сфері інтелектуальної власності. Систематизовано практику виконання завдань управління сферою інтелектуальної власності. Сформульовано пропозиції стосовно змін до вітчизняного законодавства.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, державні органи, державний контроль, інтелектуальна власність

Статья посвящена проблемам усовершенствования административно-правового статуса органов государственной власти, осуществляющих функцию контроля в сфере интеллектуальной собственности. Систематизирована практика задач управления сферой интеллектуальной собственности. Сформулированы предложения изменений действующего отечественного законодательства

Ключевые слова: административно-правовой статус, государственные органы, государственный контроль, интеллектуальная собственность.

The article is devoted to problems of government bodies administrative-legal status improvement, that provides control functions in field of intellectual property. Practice of implementation tasks of management in a sphere of intellectual property is systematized. Suggestions are formulated in relation to native legislation changes.

Key words: administrative-legal status, government bodies, state control, intellectual property.

Вступ. Сутність адміністративно-правового статусу державних органів має велике смислове значення, а його зміст закономірно пов'язаний із принципом поділу державної влади, який означає, що державна влада реалізується через певні структури публічної вла-

ди. Тому й ефективність правового регулювання правовідносин інтелектуальної власності визначається ступенем обізнаності суб'єкта регулювання цих відносини. На сучасному етапі розвитку українського суспільства саме стан правової охорони об'єктів інтелектуальної власності та динаміка їх якісних характеристик стали визначальними для реалізації завдання регулювання правовідносин у сфері інтелектуальної власності. Згідно зі ст. 6 Конституції України державна влада у країні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України. Поняття «система органів» щодо гілки влади означає: по-перше, відокремленість відповідної групи державних органів, що входять до конкретної системи, від решти видів органів держави; по-друге, чітко визначений склад цієї системи; по-третє, наявність у сукупності відповідних державних органів певних ознак, притаманних складним соціальним системам [1, с. 245]. Зростання ж ролі та значення інтелектуальної творчої діяльності та її результатів у житті суспільства [2, с. 129] зумовлює необхідність посилення ефективності правової охорони та захисту цих результатів. Зараз уже ніхто не заперечуватиме, що інтелектуальна діяльність та її результати набули пріоритетного значення в усьому світі, а творча інтелектуальна діяльність стала вирішальною рушійною силою будь-якого розвитку. Саме вона визначає стратегію і тактику соціально-економічного прогресу будь-якої країни.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей адміністративно-правового статусу державних органів, наділених контролюючими функціями у сфері охорони інтелектуальної власності.

Результати дослідження. Забезпечення реалізації прав усіх суб'єктів правовідносин належить до пріоритетних завдань правового регулювання і покладає на органи публічної влади забезпечення належної охорони прав інтелектуальної власності. Визначальна роль в інституті державного контролю у сфері інтелектуальної власності, а отже, і в розбудові економічно незалежної держави належить органам публічної влади, серед яких важливе місце в інституті державного контролю посідають органи виконавчої влади, що здійснюють функції державного управління економічним, соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом. Від результатів управлінської діяльності цих органів залежить стан охорони об'єктів права інтелектуальної власності. Саме ці органи і виступають головним суб'єктом державного контролю у цій сфері, та незважаючи на конкретний об'єкт, контроль є необхідним елементом у забезпеченні керівництва та управління суспільством і водночас є плануванням та обліком, забезпечуючи нормальне його функціонування [3].

Всі органи публічної влади, наділені управлінською компетенцією державного контролю у сфері охорони об'єктів інтелектуальної власності, поділяються на органи загальної та спеціальної компетенції. До органів загальної компетенції ми відносимо Верховну Раду України, Президента України, Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. На цій підставі розглянемо управлінську компетенцію органів загальної компетенції, які в тій чи іншій мірі здійснюють державний контроль у сфері інтелектуальної власності.

Держава всіляко сприяє розвитку науки та будь-якій іншій інтелектуальній діяльності. Відповідно до п. 6 ст. 85 Конституції України Верховна Рада України затверджує програми науково-технічного розвитку в державі. У механізмі органів публічної влади невід'ємною складовою системи державного контролю є парламентський контроль. Відповідно до ст. 75 Конституції України єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України, яка здійснює свої повноваження, передусім, через органи виконавчої влади. У свою чергу відповідно до ст. 116 Конституції України Кабінет Міністрів України спрямовує та координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснює повноваження щодо забезпечення виконання Конституції та законів України. Таким чином, завдання щодо здійснення контролю за діяльністю виконавчої влади визначені в Конституції України, у ст. 92 якої йдеться про те, що відповідні питання регулюються виключно законами України, а також ст. 116 Конституції України, де визначені конституційні основи повноважень.

Кабінету Міністрів України, що дає можливість виокремити в межах контролю за функціонуванням виконавчої влади напрям контрольної діяльності Верховної Ради України та основні її складові. Серед широкого загалу такої діяльності з огляду на предмет нашого дослідження до них слід віднести, зокрема, контроль щодо виконання Конституції та законів України; забезпечення проведення політики у сферах освіти, науки і культури; відповідності законам діяльності уряду стосовно організації, забезпечення і координації діяльності міністерств та інших органів виконавчої влади [4, с. 55].

У забезпеченні ефективного парламентського контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України важливе значення мають повноваження Верховної Ради України щодо заслуховування, розгляду й обговорення звітів уряду про його діяльність. Важлива роль у реалізації контрольної функції Верховної Ради України належить парламентському комітету. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» [5] комітети Верховної Ради України здійснюють законопроектну, організаційну та контрольну функції. Так, контрольна функція комітету Верховної Ради України з питань науки та освіти, у складі якого діє підкомітет із питань інтелектуальної власності, з огляду на предмет нашого дослідження полягає в: аналізі практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб із питань, віднесених до предметів відання комітетів, підготовки та подання відповідних висновків та рекомендацій на розгляд Верховної Ради України; направленні матеріалів для відповідного реагування в межах, установлених законом, органам Верховної Ради України, державним органам, їх посадовим особам; погодженні питань, проведінні консультацій щодо призначення на посади та звільнення з посад керівників відповідних державних органів, створенні й ліквідації спеціальних державних органів, що віднесені до предметів відання комітетів, та здійсненні інших погоджень і консультацій у випадках, передбачених законом. Комітет здійснює законопроектну роботу, готує, попередньо розглядає питання, віднесені до повноважень Верховної Ради України, та виконує контрольні функції у таких сферах відання: освіта; наука, науково-технічна діяльність та наукові парки; правовий статус та соціальний захист наукових і науково-педагогічних працівників; інноваційна діяльність, розвиток високих технологій (крім питань, які віднесені до предметів відання інших комітетів); інтелектуальна власність; засади здійснення наукових і науково-технічних експертиз.

Отже, здійснення Верховною Радою України функції державного контролю за діяльністю органів виконавчої влади об'єктивно зумовлює принцип поділу влади, що передбачає підконтрольність виконавчої влади органу законодавчої влади, а парламентський контроль є найвищим видом державного контролю в Україні.

Відповідно до ст. 102 Конституції України Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержанням Конституції України, прав і свобод людини й громадянина, має широкі повноваження з контролю у сфері державного управління. Відповідно до ст. 106 Конституції України Президент видає укази й розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України, а також контролює їх виконання. Президент України на основі Конституції і законів України видає укази і розпорядження, призначає за поданням Прем'єр-міністра України членів Кабінету Міністрів України, керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також голів місцевих державних адміністрацій та припиняє їхні повноваження на цих посадах; утворює, реорганізовує та ліквідує за поданням Прем'єр-міністра України міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Наприклад, у свій час Указом Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [6] були внесені відповідні зміни до органів виконавчої влади, діяльність яких безпосередньо була пов'язана із охороною інтелектуальної власності.

В адміністративно-правовій науці під органом виконавчої влади визнається частина державного апарату (організація), яка має власну структуру та штат службовців, і в межах встановленої компетенції здійснює від імені і за дорученням держави функції державного управління в економічній, соціально-культурній, адміністративно-політичній сферах

суспільного життя. Це поняття має найбільш вагомі ознаки органів виконавчої влади. Такі органи є державними і разом з органами законодавчої та судової влади складають єдиний державний апарат [7, с. 54; 8, с. 85; 9, с. 142]. Тому органи виконавчої влади мають усі найважливіші ознаки державних органів, але, крім того, вони мають і власні специфічні риси, які обумовлені завданнями та особливим характером державного управління. Органи виконавчої влади створюють і свій власний апарат – апарат державного управління, який належить до числа складних самоврядних систем. Він являє собою цілісне утворення, яке складається з великої кількості різноманітних частин – окремих органів та їх структурних підрозділів. Органи виконавчої влади реалізують функції держави, виконуючи положення Конституції та законів України, актів Президента України, а також нормативні акти органів державного управління вищого рівня. Кожен орган виконавчої влади, діючи від імені та за дорученням держави, має певний правовий статус, виступає носієм відповідних повноважень юридично-владного характеру, реалізація яких забезпечує йому досягнення мети виконавчо-розпорядчої діяльності. Органи виконавчої влади наділяються необхідною оперативною самостійністю, що виражається в їх компетенції – предметах відання, правах, обов'язках, територіальних межах діяльності кожного окремого органу. Компетенція – це певний обсяг державної діяльності, покладений на конкретний орган, або коло питань, передбачених законодавством, іншими нормативно-правовими актами, які він має право вирішувати в процесі практичної діяльності.

Відповідно до ст. 113 Конституції Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади, відповідальний перед Президентом України та підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених у статтях 85, 87 Конституції України. У питаннях, пов'язаних з управлінською діяльністю у сфері інтелектуальної власності, Кабінет Міністрів України відповідно до п. 4 ст. 116 Конституції України розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України. Безпосереднє керівництво інтелектуальною діяльністю здійснює Кабінет Міністрів України, який через підпорядковані йому державні органи забезпечує проведення науково-технічної політики, розвиток і зміцнення науково-технічного потенціалу України, розроблення й виконання загальнодержавних науково-технічних програм та вживає заходів щодо державного контролю в зазначеній сфері.

Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування на відповідній території забезпечують виконання державних і регіональних програм у галузі науки і освіти. Виконавчу владу на місцевому територіальному рівні, тобто в областях, місті Київ, районах здійснюють обласні, Київська міська, районні державні адміністрації. Місцеві (територіальні) органи (підрозділи) міністерств та інших центральних органів виконавчої влади також здійснюють визначені законодавством функції виконавчої влади. Правовою основою організації та діяльності місцевих органів виконавчої влади є положення статей 118 і 119 Конституції України, а також відповідні положення Законів України: «Про місцеві державні адміністрації» [10] та «Про місцеве самоврядування в Україні» [11]. Так, відповідно до ст. 44 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи місцевого самоврядування делегують повноваження районних і обласних рад відповідним місцевим державним адміністраціям щодо забезпечення відповідно до законодавства розвитку науки, підготовки пропозицій до програм розвитку науково-технічного розвитку України. Крім того, місцеві державні адміністрації в межах своїх повноважень здійснюють державний контроль у сфері інтелектуальної власності.

Таким чином, особливість виконавчої влади полягає в тому, що її діяльність насамперед спрямована на оперативне управління суспільними процесами, що зумовлює наділення її відповідними виконавчо-розпорядчими повноваженнями. Однак названа гілка влади може бути органічним елементом державного механізму, що ефективно здійснює управлінські функції лише за умов її діяльності на основі й у межах закону [12, с. 36].

Найважливішими аспектами державної політики щодо набуття, використання та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності є координуюча діяльність органів виконавчої влади, пов'язана із забезпеченням правової охорони новітніх вітчизняних технологій, у тому

числі в іноземних державах, удосконалення механізмів правового регулювання важливих питань стосовно комерційного використання об'єктів інтелектуальної діяльності, створення їх повністю або частково за рахунок коштів Державного бюджету та державних цільових фондів [13, с. 117]. За роки незалежності в Україні розбудовано державну систему правової охорони інтелектуальної власності. Проте розгалужена система державного контролю у сфері інтелектуальної власності ще не свідчить про її системність та упорядкованість.

Висновки. Незважаючи на достатню кількість державних органів, які здійснюють контроль у сфері інтелектуальної власності, державна політика у цій сфері повинна відповідати злагодженій і скоординованій діяльності контролюючих органів. Державний контроль у сфері охорони об'єктів права інтелектуальної власності має свої особливості, виступає різновидом державного контролю і є необхідним засобом у досягненні поставленої управлінської мети – забезпечення якості і своєчасності виконання управлінських рішень та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності. Він підлягає загальним принципам та завданням, має специфічні властивості, які визначаються особливістю охорони об'єктів права інтелектуальної власності. При здійсненні державного контролю суб'єкт контрольної діяльності, отримуючи інформацію про стан об'єкта, повинен аналізувати отриману інформацію і на її основі прогнозувати можливий розвиток ситуації на контролюючому об'єкті, а значить мати можливість впливати на її перебіг, забезпечуючи цим самим інтереси держави у сфері інтелектуальної власності та суспільства у цілому. При цьому система державного контролю є вужчим поняттям, оскільки його здійснюють тільки уповноважені державою органи державної влади, для яких контроль є основною діяльністю.

Таким чином, контроль у сфері охорони інтелектуальної власності виступає, як функція державного управління і здійснюється уповноваженими державними органами влади та їх посадовими особами з метою отримання інформації про стан об'єкта інтелектуальної власності, з метою розмежування правової регламентації, профілактичної діяльності та покращення управлінського процесу.

Список використаних джерел:

1. Колпаков В.К., Кузьменко О.В., Пастух І.Д., Сущенко В.Д. та ін. Курс адміністративного права України. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 864 с.
2. Сандул В.А. Злочини у сфері інтелектуальної власності – основний чинник економічної загрози споживчому ринкові України / В.А. Сандул // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – 2012. – Вип. 1. – С. 128–138.
3. Михайлов Г.М. Державний контроль у соціальній державі. [Електронний ресурс] / Г.М. Михайлов // Державне будівництво. – 2011. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2011_2_51.
4. Фрідманський Р.М. Кабінет Міністрів України: особливості реалізації основних функцій / Р.М. Фрідманський // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2013. – № 2. – С. 52–56.
5. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04 квітня 1995 р., № 116/95-ВР // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/116/95-вр>.
6. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 09 грудня 2010 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1085/2010>.
7. Артемчук Д.О. Виконавча влада: поняття і форми організації // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». – 2015. – Вип. 13 (1). – С. 53–55.
8. Колесніков Д.В. Адміністративно-правовий статус суб'єктів системи державного управління // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Право». – 2015. – № 1(2). – С. 82–88.
9. Міхровська М.С. Принципи організації та діяльності органів виконавчої влади, як інструменти становлення сервісної держави // Адміністративне право і процес. – 2015. – № 1 (1). – С. 140–145.

10. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 квітня 1999 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua/go/586-14](http://zakon.rada.gov.ua/go/586-14).

11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр](http://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр).

12. Продан Ю.Г. Визначеність правового статусу органів виконавчої влади, як гарантія дотримання принципів правової держави і верховенства права // Адміністративне право і процес. – 2014. – № 3. – С. 31–40.

13. Орлов В.В. Формування концепції державного управління інтелектуальною власністю в Україні // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Вип. 1 (3). – С. 115–119.

ЧЕРНИКОВА А. О.,
здобувач кафедри
публічно-правових дисциплін
(Київський міжнародний університет)

УДК 342.98

ПРАВОВА ПРИРОДА ПИСЬМОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена з'ясуванню правової природи письмового провадження в адміністративному судочинстві. Визначено сутність, ознаки і підстави такого провадження, як диференційованої процесуальної форми. Запропоновано авторське бачення удосконалення цього різновиду провадження в адміністративному судочинстві.

Ключові слова: адміністративне судочинство, процесуальна форма, письмове провадження.

Статья посвящена выяснению правовой природы письменного производства в административном судопроизводстве. Определена сущность, признаки и основания такого производства, как дифференцированной процессуальной формы. Предложено авторское видение усовершенствования этого производства в административном судопроизводстве.

Ключевые слова: административное судопроизводство, процессуальная форма, письменное производство.

The article is devoted finding out of legal nature of writing realization in administrative legal proceeding. Certainly essence, signs and grounds of such realization, as differentiated judicial form. Author vision of improvement of this variety of realization is offered in administrative legal proceeding.

Key words: administrative legal proceeding, judicial form, writing realization.

Вступ. Запровадження письмового провадження в адміністративному судочинстві поряд із загальною формою судового розгляду адміністративних справ стало новелою для вітчизняної доктрини права. Такий законодавчий підхід майже не викликав правотворчої

